

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ**

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧІВ,
АСПІРАНТІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА СТУДЕНТІВ**

(Суми, 21-22 квітня 2016 року)

Суми
Сумський державний університет
2016

парадоксальність аналітичного стилю філософствування, але з іншого – є причиною того, чому методологічні прийоми використовуються далеко за межами контексту їх виникнення є як раз прагнення до самоаналізу та наміру передбачити можливі контраргументи.

1. Суровцев, В. А. Аналитическая философия: всеобщее и нюанс // Вопросы философии / Вып. 8, Москва, 2010, – С. 23-29.
2. Dummett, M. The logical basis of metaphysics // Cambridge, MA: Harvard university press, 1991. – 355 p.
3. Блохина, Н. А. Парадокс анализа и парадоксальность аналитической философии // Вопросы философии / Вып. 3, Москва, 2015, – С. 186-197

ЕМОЦІЙНИЙ ЧИ СОЦІАЛЬНИЙ ІНТЕЛЕКТ?

Колісник Л.О. *практичний психолог*
(Сумський державний університет)

Останнім часом у фокусі досліджень вітчизняних вчених все частіше з'являється феномен емоційного інтелекту (С.П. Дерев'янку, В.І. Житарюк, Л.О. Колісник, Е.Л. Носенко та ін.). Роботи ж зарубіжних науковців у цьому напрямку є досить численними та представлені працями Р.Бар-Она, Д.Гоулмана, Д.Карузо, Д.В. Люсіна, Дж.Мейра, П.Селовея та ін. Поширеною є думка про те, що емоційний інтелект – це конструкт, що має подвійну природу: пов'язаний як з когнітивними здібностями, так і з особистісними характеристиками. Це – здатність людини до ідентифікації, розуміння та управління емоціями, як власними, так і емоціями інших людей [1].

Одним із підходів до вивчення проблеми емоційного інтелекту є дослідження цього феномену у широкому контексті, а саме через призму загальних соціальних здібностей або соціального інтелекту. Термін «соціальний інтелект» введений у психологію Е. Торндайком у 1920 році для позначення «далекоглядності у міжособистісних відносинах» [5]. Г. Оллпорт пов'язував соціальний інтелект зі здатністю висловлювати швидко, майже автоматичні судження про людей, прогнозувати їх найбільш вірогідні реакції. Соціальний інтелект можна визначити як здатність правильно розуміти поведінку людей. Щодо зв'язку соціального та емоційного інтелекту, серед вчених немає одностайного рішення. Частина дослідників вважає емоційний інтелект більш широким поняттям, ніж соціальний; інші ж,

навпаки, описують емоційний інтелект лише як підструктуру соціального, як це відображено у роботах П. Селовея та Дж. Мейера [4]. Вчені відзначають, що специфічний фокус емоційного інтелекту на емоціях, робить його вужчим, ніж більш загальні особистісний та соціальний інтелект. Проте, в іншій своїй роботі Дж. Мейер, П. Селовея та Д. Карузо відзначають, що емоційний інтелект ширший у порівнянні з соціальним інтелектом, оскільки включає внутрішні, особисті емоції.

Згідно теорії емоційно-інтелектуальних здібностей емоційний інтелект задіяний в адаптивній обробці емоційної інформації, і розглядається як підструктура соціального інтелекту, яка включає здатність спостерігати власні емоції та емоції інших людей, розрізняти їх та використовувати цю інформацію для управління мисленням та діями.

На думку А.І. Комарової, категорією, що об'єднує соціальний та емоційний інтелект є спілкування, в процесі здійснення якого відбувається розпізнання та інтерпретація емоційних станів інших людей [2]. При цьому соціальний інтелект спрямований на сферу міжособистісного спілкування загалом, у той час як емоційний інтелект спрямований виключно на сферу емоційного спілкування; для соціального інтелекту комунікація є метою, для емоційного – стимулом.

Переконливим свідченням зв'язку між емоційним та соціальним інтелектом є дані проведеного нами дослідження з використанням методики «Соціальний інтелект» Дж. Гілфорда і М. Саллівена та тесту на визначення емоційного інтелекту Дж. Мейера, П. Селовея, Д. Карузо (MSCEIT). Кореляційний аналіз отриманих даних (рангова кореляція Спірмена) виявив прямий позитивний взаємозв'язок між шкалою «взаємодія» методики «Соціальний інтелект» та такими шкалами MSCEIT як використання ($r = ,164$), розуміння ($r = ,196$) та управління ($r = ,162$) емоціями, а також загальним показником емоційного інтелекту ($r = ,158$). Зазначені шкали корелюють між собою переважно на високому рівні статистичної значущості ($p \leq 0,01$). Кореляції ж між іншими шкалами вказаних методик не є статистично значущими, що вказує на існування окремої специфіки досліджуваних феноменів.

Таким чином, можна зробити висновок про те, емоційний та соціальний інтелект є взаємодоповнюючими феноменами з притаманними їм специфічними особливостями.

1. Колісник Л.О. Розвиток емоційного інтелекту як чинника запобігання самотності в юнацькому віці / дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Колісник Людмила Олексіївна. – Київ, 2016. – 307 с.
2. Комарова А.И. Культурно–психологические особенности взаимосвязи ценностей и эмоционального интеллекта : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Социальная психология» / А.И. Комарова. – Саратов, 2011. – 25 с.
3. Носенко Е.Л. Емоційний інтелект : концептуалізація феномену, основні функції (монографія) / Е.Л. Носенко, Н.В. Коврига. – К. : Вища школа, 2003. – 126 с.
4. Salovey P. Emotional intelligence / P. Salovey, J.D. Mayer // *Imagination, Cognition and Personality*. – 1990. – № 9. – pp. 185–211.
5. Thorndike E.L. Intelligence and its uses / E.L. Thorndike // *Harper's Magazine*. – 1920. – # 140. – pp. 227–235.

ФІЗИКАЛІСТСЬКА СТРАТЕГІЯ MIND-BODY PROBLEM

Лебідь А. Є., докторант

(Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна)

Послуговуючись метафорою Д. Деннета, яку він виголосив у своїй книзі[1], на сьогодні проблема свідомості є чимось на зразок «brainstorms» не тільки в площині аналітичної філософії, а й на маргінесі когнітивних, суспільно-гуманітарних та природничих наук [2]. Доречно сказати про те, що проблематика свідомості не є новою для філософського та наукового дискурсу. Заактуалізованість же філософської та наукової аналітики проблеми свідомості у ХХ ст. (зокрема, в контексті аналітичної філософії) зумовлена, насамперед, й появою та потребою дослідити та осмислити перспективи та здобутки розвою «штучного інтелекту», когнітивних наук тощо. Важливість і невимірюваність поняття свідомості породжує чимало точок зору аби наблизитися до розв'язку цієї давнішої проблеми, «останнього бастиону традиційної філософії».

В контексті нашого дослідження необхідним видається заактуалізувати увагу на проблемі свідомості в її реалістській та антиреалістській репрезентації. Чому постає питання такого характеру? На нашу думку, осмислення та усвідомлення реальності як такої із необхідністю передбачає існування суб'єкта пізнання. Відтак, розуміння об'єктивної реальності як незалежної від поглядів, думок, вподобань тощо суб'єкта пізнання вимагає поставити питання про